herpy

WĘŻE

Wąż zbożowy

Pantherophis guttatus

Smukły, spokojny i odporny wąż z południowo-wschodnich Stanów Zjednoczonych, o czerwonych, czarno obrzeżonych plamach na pomarańczowym tle. Osiąga 90-150 cm, dobrze znosi branie na ręce i wybacza większość błędów początkujących, dlatego jest jednym z najbardziej oczywistych wyborów dla kogoś, kto chce mieć swojego pierwszego węża.

Rodzina: Colubridae Nazwa angielska: Corn snake Dawna nazwa: *Elaphe guttata*

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**90-150 cm** długość całkowita z ogonem
Długość życia	**15-25 lat**
Aktywność	**O zmierzchu i w nocy**
Tryb życia	**Nadrzewny i naziemny**
Środowisko	**Tereny skaliste i lasy i łąki strefy umiarkowanej**
Trudność	**Początkujący**

HODOWLA

Min. terrarium	**120 × 60 × 60 cm** D × S × W dla 1 dorosłego osobnika
Temperatura w dzień	**24-27 °C**
Miejsce wygrzewania	**30-32 °C**
Temperatura w nocy	**20-24 °C**
Wilgotność	**50-70%**
Woda	**Miska z wodą**
UVB	**Zalecane** Strefa Fergusona 2
Pokarm	**Kręgowce**
Utrzymanie	**Pojedynczo**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Jajorodny**
Dojrzałość płciowa	**16-24 miesięcy**
Wielkość zniesienia	**10-30 jaj**
Zniesienia w roku	**1-2**
Inkubacja	**55-65 dni** przy 27-28 °C

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Niewymieniony**
Załącznik unijny	**Niewymieniony**
IUCN	**Najmniejszej troski (LC)**

O gatunku

Pantherophis guttatus to smukły, niejadowity wąż z owalną głową i okrągłymi źrenicami. Forma dzika jest pomarańczowa lub brązowożółta, z dużymi, czarno obrzeżonymi czerwonymi lub brązowymi plamami wzdłuż grzbietu oraz dwoma rzędami mniejszych plam wzdłuż każdego boku. Brzuch ma często czarno-biały wzór szachownicy. Plamy wyjaśniają naukową nazwę gatunkową: *guttatus* to po łacinie „plamisty”. Nazwa rodzajowa pochodzi z greki i oznacza „wąż-pantera”, prawdopodobnie w nawiązaniu do plamistego, barwnego wzoru.

Świeżo wyklute młode mierzą 20-35 cm i są bledsze oraz bardziej jednolicie ubarwione niż dorosłe. Dorosłe osobniki osiągają zwykle 90-150 cm łącznie z ogonem; najmniejsze dorosłe mają około 60 cm, a pojedyncze dorastają do 180 cm. Samce mogą być nieco większe od samic, ale różnica jest niewielka. Ubarwienie i rysunek różnią się w zależności od lokalizacji, a w niewoli wyhodowano bardzo wiele odmian barwnych o zupełnie innych kolorach i wzorach, np. albino, snow oraz niemal czarne osobniki. Hodowla jest taka sama dla wszystkich odmian.

Dawniej gatunek nosił nazwę *Elaphe guttata* i nazwa ta wciąż występuje w starszej literaturze. Gatunek jest ciekawski i chętnie się wspina, ale spędza też dużo czasu pod ziemią i w kryjówkach. Ma spokojny temperament i dobrze znosi regularne branie na ręce, co jest jednym z powodów, dla których jest tak rozpowszechniony w terrariach.

Występowanie i środowisko

Pantherophis guttatus występuje naturalnie w południowo-wschodnich Stanach Zjednoczonych. Zasięg rozciąga się od południowego New Jersey, Delaware i Marylandu na południe przez Wirginię, Karolinę Północną i Południową oraz Georgię aż po całą Florydę, a na zachód przez Kentucky, Tennessee, Alabamę i Missisipi do Luizjany. Populacje położone dalej na zachód, od południowo-zachodniego Illinois przez Wielkie Równiny do Teksasu, zalicza się dziś do blisko spokrewnionego *Pantherophis emoryi*, który wcześniej był podgatunkiem.

Gatunek stwierdzono też na kilku wyspach karaibskich, m.in. na Kajmanach, Wyspach Dziewiczych Stanów Zjednoczonych, Anguilli, Antigui i Saint-Barthélemy, a w stanie Bahia w Brazylii istnieje populacja introdukowana. Mapa przedstawia zasięg w Stanach Zjednoczonych.

> **Naturalny zasięg:** Stany Zjednoczone.

ŚRODOWISKO

Pantherophis guttatus zamieszkuje wiele rodzajów siedlisk lądowych: lasy liściaste i mieszane, skaliste zbocza, łąki, otwarte tereny trawiaste, skraje lasów i grunty uprawne. Spotyka się go także w domach i przy domach, w stodołach i opuszczonych budynkach, gdzie jest dużo dobrych kryjówek i gryzoni. Występuje od poziomu morza do około 1 800 m n.p.m., ale najczęściej trzyma się niższych wysokości.

Wąż jest najbardziej aktywny o zmierzchu i w nocy. Wspina się na drzewa i krzewy w poszukiwaniu ptaków i jaj oraz podąża za gryzoniami do ich nor. Gdy nie poluje, odpoczywa pod korą, w pniakach, w szczelinach i w norach w ziemi. Wygrzewa się też na kamieniach. Zimą jest mniej aktywny, zwłaszcza w północnej części zasięgu, natomiast na południu może rozmnażać się niemal przez cały rok.

Hodowla

TERRARIUM

Dorosły *Pantherophis guttatus* potrzebuje terrarium o wymiarach co najmniej 120 × 60 × 60 cm (długość × szerokość × wysokość). Zasada orientacyjna mówi, że długość powinna odpowiadać co najmniej długości węża, a szerokość połowie tej długości. Wysokość 60 cm daje miejsce na gałęzie, po których gatunek się wspina. Większe jest zawsze lepsze. Gatunek należy trzymać pojedynczo.

Młode są małe i świetnie się ukrywają, ale zwykle mogą od razu zamieszkać w dobrze zabezpieczonym terrarium dla dorosłych, jeśli jest w nim wiele ciasnych kryjówek. W pierwszych miesiącach mniejsze terrarium z drzwiami na zawiasach z przodu może ułatwić obserwację zwierzęcia.

Urządź terrarium z co najmniej dwiema kryjówkami, jedną w ciepłej i jedną w chłodnej części, oraz wilgotną kryjówką na czas linienia. Dodaj gałęzie, korę korkową oraz sztuczne lub żywe rośliny, aby wąż mógł się wspinać i rozciągać. Jako podłoże stosuje się grubą warstwę materiału utrzymującego wilgoć, np. mieszankę ekologicznej ziemi, włókna kokosowego i odrobiny piasku do piaskownic, tak aby wąż mógł kopać. Odchody usuwaj od razu, a podłoże wymieniaj całkowicie co 3-4 miesiące. Unikaj trocin z sosny i cedru, ponieważ olejki aromatyczne mogą zaszkodzić wężowi.

Terrarium musi mieć zamykaną na klucz pokrywę. Gatunek jest wprawnym uciekinierem, a młody wąż potrafi prześlizgnąć się przez bardzo małe otwory. Najbezpieczniejsze są terraria z przednimi drzwiami i siatkową pokrywą.

TEMPERATURA

Potrzebny jest wyraźny gradient temperatur, aby wąż mógł sam wybierać. Miejsce do wygrzewania pod źródłem ciepła powinno mieć 30-32 °C, a chłodna część 24-27 °C. W nocy temperatura może spaść do zwykłej temperatury pokojowej, 20-24 °C, a ogrzewanie się wyłącza. Świeżo wyklute i młode zwierzęta poniżej roku trzyma się w cieple także w nocy.

Użyj spota halogenowego lub innej żarówki nad siatkową pokrywą, która ogrzewa miejsce do wygrzewania, gdzie wąż może się położyć. Pod kryjówką przy miejscu do wygrzewania można dodatkowo zastosować matę grzewczą, ale musi być ona zawsze sterowana termostatem i leżeć pod podłożem lub pod kryjówką, tak aby wąż nie miał z nią bezpośredniego kontaktu.

Mierz temperaturę termometrami cyfrowymi z sondą: jednym na miejscu do wygrzewania i jednym w chłodnej części. Źródło ciepła zawsze umieszczaj poza zasięgiem węża, aby nie mógł się poparzyć.

Czytaj więcej: Ciepło i temperatura

WILGOTNOŚĆ I WODA

Wilgotność powietrza powinna wynosić około 50-70 %. Gatunek dobrze radzi sobie w całym tym zakresie, o ile ma wilgotną kryjówkę na czas linienia. Grube, utrzymujące wilgoć podłoże z warstwą liści i duża miska z wodą pomagają, ale przy górnej granicy zakresu trzeba też zraszać. Wilgotność jest najwyższa w nocy i w chłodnej części. Stale mokre podłoże i stojące powietrze sprzyjają pleśni, dlatego wentylacja musi być dobra.

Duża, ciężka miska ze świeżą wodą musi być zawsze dostępna. Wymieniaj wodę codziennie i szoruj miskę, jeśli jest brudna. Wąż pije z miski i może się w niej także kłaść. Wybierz miskę, która się nie przewraca.

Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja

OŚWIETLENIE I UVB

Pantherophis guttatus jest najbardziej aktywny o zmierzchu, ale potrzebuje wyraźnego podziału na dzień i noc. Światło jest włączone 12 godzin na dobę, najlepiej 13 godzin latem i 11 godzin zimą, sterowane wyłącznikiem czasowym. Oświetlenie nocne, także kolorowe, jest zbędne i może zaburzać rytm dobowy.

Gatunek może żyć bez UVB, ale UVB jest zalecane, ponieważ sprzyja zarówno dobremu samopoczuciu, jak i zdrowiu. Należy do strefy Fergusona 1-2. Zastosuj świetlówkę T5 HO 5-6 % nad ciepłą częścią i celuj w indeks UV wynoszący najwyżej 2-3 na miejscu do wygrzewania. Przy świetlówce nad siatką odległość od świetlówki do grzbietu węża na miejscu do wygrzewania wynosi ok. 25-35 cm, bez siatki ok. 35-45 cm; najlepiej mierz miernikiem UV. Zapewnij cień i kryjówki w pozostałej części terrarium. Wymieniaj świetlówkę co 12 miesięcy, ponieważ emisja UV spada, nawet jeśli świetlówka nadal świeci. Szkło i plastik przed świetlówką zatrzymują UVB.

Czytaj więcej: Światło i UVB

ŻYWIENIE

Pantherophis guttatus zjada całe, mrożone i rozmrożone gryzonie. Myszy są najczęściej stosowanym pokarmem, a większe osobniki dostają małe szczury. Pisklęta przepiórcze, jaja przepiórcze i małe jaszczurki zapewniają urozmaicenie i bardziej wszechstronną dietę, ale nie są konieczne. Żywe ofiary nie są zalecane, ponieważ gryzoń może zranić węża. Jeśli wąż przyjmuje wyłącznie żywe ofiary, karmienie trzeba nadzorować, a ofiarę należy usunąć z terrarium najpóźniej po godzinie. Nigdy nie ogłuszaj żywej ofiary.

Szerokość ofiary powinna odpowiadać 1-1,5 szerokości najszerszej części ciała węża. Kilka ofiar łącznie może ważyć najwyżej około 10 % masy węża. Orientacyjne odstępy między karmieniami:

- Świeżo wyklute młode (20-50 cm): co 5-7 dni.
- Osobniki młodociane (50-90 cm): co 7-10 dni.
- Osobniki półdorosłe, które wciąż rosną (90-125 cm): co 10-12 dni.
- Osobniki w pełni dorosłe: co 14-21 dni.
- Starsze osobniki powyżej 18 lat: co 10-14 dni.
- Osobniki z nadwagą lub niedowagą: inny odstęp, ale dopiero po ocenie weterynarza.

Rozmrażaj ofiarę powoli w lodówce przez noc i tuż przed karmieniem podgrzej ją do około 38 °C w zamkniętym woreczku w ciepłej wodzie. Waż węża co miesiąc i dostosowuj odstępy oraz wielkość ofiar tak, aby masa pozostawała stabilna. Zwierzętom karmowym z hodowli może brakować witaminy D, dlatego od czasu do czasu lekko oprósz ofiarę preparatem wapniowo-witaminowym, zwłaszcza bez UVB. Nigdy nie używaj gryzoni złapanych na wolności, które mogą przenosić choroby i pasożyty.

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

Pantherophis guttatus znosi regularne branie na ręce lepiej niż większość gadów i zwykle staje się spokojny i ciekawski. Pozwól nowemu zwierzęciu zaaklimatyzować się przez dwa tygodnie i regularnie jeść, zanim zaczniesz brać je na ręce. Zacznij od najwyżej 5 minut naraz i stopniowo wydłużaj ten czas. Bierz węża na ręce 1-2 razy w tygodniu i najwyżej raz dziennie.

Dotknij lekko węża rolką papieru lub pogładź jego ciało hakiem do węży, aby wiedział, że chodzi o branie na ręce, a nie o karmienie. Podchodź do węża z boku i podtrzymuj jak największą część ciała. Nigdy nie chwytaj za ogon i trzymaj głowę z dala od twarzy. Odczekaj co najmniej 48 godzin po posiłku, ponieważ zwracanie pokarmu jest niebezpieczne i może być śmiertelne. Nie bierz też węża na ręce w trakcie linienia, gdy ma niebieskawe, zmętniałe oczy. Słabo wtedy widzi i jest bardziej defensywny.

Młode są nerwowe i kłapią na niemal wszystko, ale ugryzienia są słabe i zwykle ustają z wiekiem. Gatunek jest samotnikiem i należy go trzymać pojedynczo.

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

U młodych nie da się z zewnątrz odróżnić samców od samic. Określenie płci wymaga sondy lub doświadczenia w wywijaniu ogona, dlatego powinna je przeprowadzać doświadczona osoba lub weterynarz. Samiec ma zwykle dłuższą i grubszą nasadę ogona. Dojrzałość płciowa zależy bardziej od wielkości niż od wieku i następuje zwykle po 16-24 miesiącach, przy długości około 75 cm lub masie około 250 g. Samica musi być dorosła i w dobrej kondycji, zanim zostanie przeznaczona do rozrodu.

GODY I KOPULACJA

Kopulacja następuje zwykle wiosną po chłodnym okresie zimowym. Okres ten nie jest konieczny, ale jest powszechny w hodowli: zwierzęta schładza się do około 10-16 °C na 60-90 dni w miejscu bez zakłóceń i bez silnego światła. Następnie ponownie się je ogrzewa i dobrze karmi.

Samiec odnajduje samicę po zapachu i dotyku. Nie wolno łączyć kilku samców, ponieważ walczą o samicę. Samica musi być w dobrej kondycji.

SKŁADANIE JAJ I ZNIESIENIA

Samica składa jaja od jednego do dwóch miesięcy po kopulacji, zwykle wczesnym latem. Zniesienie liczy zwykle 10-15 jaj, czasem do 30, a w niewoli samica może złożyć dwa zniesienia w jednym sezonie. Jaja są białe, skórzaste i podłużne, o długości około 4-6 cm.

Daj samicy pojemnik do składania jaj z wilgotnym torfowcem lub wermikulitem i otworem, aby mogła się do niego wkopać i złożyć jaja. Po złożeniu przenieś jaja do inkubatora. Samica musi potem dostać dużo pokarmu, ponieważ składanie jaj bardzo ją wyczerpuje.

Czytaj więcej: Inkubacja jaj

INKUBACJA

Jaja przenosi się do pojemnika z wilgotnym wermikulitem lub perlitem bez obracania ich, tak aby leżały w tej samej pozycji co w pojemniku do składania jaj. Pojemnik powinien mieć małe otwory wentylacyjne i stać w inkubatorze w temperaturze 27-28 °C. Podłoże musi być równomiernie wilgotne.

Wyklucie następuje po około dwóch miesiącach, 55-65 dniach. Młode rozcinają skorupkę ząbkiem jajowym. Niektóre młode ze zdrowych jaj nie przebijają się przez twardą skorupkę. Jaja, które się zapadają lub pleśnieją, wyrzuca się dopiero wtedy, gdy jest jasne, że są martwe.

ODCHÓW MŁODYCH

Świeżo wyklute młode mierzą 20-35 cm i w ciągu pierwszych dni przechodzą linienie, zanim zaczną jeść. Trzymaj je pojedynczo w małych, bezpiecznych terrariach z ciasnymi kryjówkami, wilgotną kryjówką i miską z wodą. Młode poniżej roku trzeba trzymać w cieple także w nocy. Oferuj małą, nowo narodzoną mysz co 5-7 dni.

Regularnie waż i mierz młode. Rosną szybko i osiągają pełne rozmiary po półtora do dwóch lat. Młodych nie wolno trzymać razem, nawet rodzeństwa, ponieważ gatunek może zjadać mniejsze osobniki swojego gatunku.

Zdrowie i częste błędy

Pantherophis guttatus jest odporny, a większość problemów wynika z niewłaściwej temperatury, wilgotności lub karmienia. Typowe błędy to:

- Nadwaga przy zbyt częstym lub zbyt obfitym karmieniu. Waż węża co miesiąc i ogranicz karmienie, jeśli ciało staje się

okrągłe, a linia grzbietu zanika.

- Zwracanie pokarmu, jeśli wąż jest brany na ręce zbyt krótko po posiłku lub się wychłodzi. Zapewnij mu spokój przez co najmniej 48 godzin po karmieniu.
- Nieprawidłowe linienie z resztkami wylinki na oczach i końcu ogona, gdy powietrze jest zbyt suche. Zapewnij wilgotną kryjówkę i miskę z wodą, aby wąż mógł zmiękczyć skórę.
- Roztocza, widoczne jako małe czarne kropki w misce z wodą i na wężu. Wymagają leczenia i dokładnego oczyszczenia terrarium.
- Infekcje dróg oddechowych ze świszczącym oddechem, śluzem z nosa i pyska lub otwartym pyskiem. Często wynikają ze zbyt niskiej temperatury lub złej higieny.
- Urazy spowodowane niezabezpieczonymi źródłami ciepła lub żywymi ofiarami.

Zdrowe zwierzę ma czyste oczy, gładką skórę i pewny chwyt. Skontaktuj się z weterynarzem z doświadczeniem w leczeniu gadów, jeśli wąż nie chce jeść przez kilka tygodni, traci na wadze, ma problemy z oddychaniem lub zmiany na skórze.

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.